

Vec C-263/20

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

15. jún 2020

Vnútroštátny súd:

Landesgericht Korneuburg

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

26. máj 2020

Žalobkyňa:

Airhelp Limited

Žalovaná:

Laudamotion GmbH

PRACOVNÝ DOKUMENT

[omissis]

RAKÚSKA REPUBLIKA

Landesgericht Korneuburg (Krajinský súd Korneuburg, Rakúsko)

[omissis]

Landesgericht Korneuburg (Krajinský súd Korneuburg) ako odvolací súd [omissis] vo veci žalobkyne **Airhelp Limited**, Central Hong Kong, [omissis] proti žalovanej **Laudamotion GmbH**, 2320 Schwechat, [omissis] o zaplatenie **500,-eur** [omissis] na základe odvolania proti rozsudku Bezirksgericht Schwechat (Okresný súd Schwechat, Rakúsko) z 19. decembra 2019 [omissis] vydal

u z n e s e n i e

[I.] Súdnemu dvoru Európskej únie sa podľa článku 267 ZFEÚ predkladajú nasledujúce **prejudiciálne otázky**:

[1.] Majú sa článok 5 ods. 1 písm. c) a článok 7 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 z 11. februára 2004, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov a ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 295/91 (ďalej len „nariadenie č. 261/2004“), vykladať v tom zmysle, že **cestujúci má právo na náhradu, ak sa preloží čas odletu v ten istý deň z pôvodného času 14:40 hod. na skorší čas 08:25 hod.?**

[2.] Má sa článok 5 ods. 1 písm. c) body i) až iii) nariadenia č. 261/2004 vykladať v tom zmysle, že **overenie, či bol cestujúci informovaný o zrušení letu, treba vykonať výlučne podľa tohto ustanovenia a toto ustanovenie bráni uplatňovaniu vnútroštátnej právnej úpravy týkajúcej sa doručovania vyhlásení, ktorou bola do vnútroštátneho práva prebratá smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/31/ES z 8. júna 2000 o určitých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti na vnútornom trhu, najmä o elektronickom obchode (smernica o elektronickom obchode), a ktorá obsahuje fikciu doručenia?**

[3.] Majú sa článok 5 ods. 1 písm. c) body i) až iii) nariadenia č. 261/2004 a článok 11 smernice o elektronickom obchode vykladať v tom zmysle, že **v prípade, ak si cestujúci rezervoval let prostredníctvom rezervačnej platformy a uviedol svoje telefónne číslo a svoju e-mailovú adresu, avšak rezervačná platforma poskytla leteckému dopravcovi toto telefónne číslo a e-mailovú adresu, ktorú rezervačná platforma automaticky vygenerovala, doručenie oznámenia o preložení letu na skorší čas na túto automaticky**

vygenerovanú e-mailovú adresu treba považovať za informovanie, resp. doručenie oznámenia o preložení letu na skorší čas, aj keď rezervačná platforma nepoše oznámenie leteckého dopravcu cestujúcemu alebo mu ho pošle oneskorene?

[II.] Konanie sa prerušuje až do doručenia prejudiciálneho rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie [omissis].

O d ô v o d n e n i e :

Cestujúci M**** O**** a G***** P***** s bydliskom v Českej republike si zarezervovali let žalovanej OE 503 14. júna 2018 z Palmy de Mallorca (PMI, Španielsko) do Viedne (VIE, Rakúsko). Plánovaný čas odletu bol 14:40 hod., plánovaný čas priletu bol 17:05 hod. Cestujúci využili rezervačný systém internetovej platformy k*****.com. Podľa informácií, ktoré má súd k dispozícii, má prevádzkovateľka tejto rezervačnej platformy sídlo v Českej republike. Ako e-mailovú adresu uviedli: m* * * * *.o* * * * *@gmail.com. k*****.com uskutočnila rezerváciu v mene cestujúcich, pričom v priebehu rezervácie bola výhradne pre túto rezerváciu vygenerovaná e-mailová adresa, ktorá bola v systéme leteckého dopravcu uložená ako kontaktná e-mailová adresa a v konkrétnom prípade znela: 6703421@hositojsmezasemy.com. Iná e-mailová adresa nebola uložená a ani nebola leteckému dopravcovi známa.

Žalobkyňa sa domáha vyplatenia sumy 500,- eur a uvádza, že cestujúci majú právo na náhradu podľa článku 7 nariadenia č. 261/2004 vo výške [250,- eur pre každého z nich, spolu teda] 500,- eur. Tvrdí, že túto pohľadávku jej postúpili vyhlásením o postúpení pohľadávky z 12. októbra 2018. Žalobkyňa na jednej strane uvádza, že let meškal viac ako tri hodiny, a na druhej strane tvrdí, že cestujúci majú právo na náhradu aj z dôvodu, že let bol posunutý takmer o šesť hodín skôr, o čom boli cestujúci informovaní 10. júna 2018, teda menej ako sedem dní pred letom. Pre žalovanú by bolo ľahké v prípade všetkých uložených e-mailových adries zistiť, ktoré rezervácie sa uskutočnili prostredníctvom platformy k*****.com. Žalobkyňa tvrdí, že táto platforma je cestovným agentom. Domnieva sa, že je úlohou leteckého dopravcu overiť totožnosť zmluvného partnera. Tvrdí, že v prípade automaticky vygenerovaných e-mailových adries je to zjavné.

Žalovaná nesúhlasí so žalobným návrhom, pokiaľ ide o jeho dôvod a výšku, navrhuje zamietnuť žalobu a uvádza, že let nemeškal viac ako tri hodiny, ale len 29 minút. Tvrdí, že preloženie letu na skorší čas bolo 23. mája 2018 oznámené e-mailom. Podľa jej názoru sa nemohla priamo spojiť s cestujúcimi, lebo jej neboli poskytnuté kontaktné údaje. Z dôvodov súvisiacich s ochranou osobných údajov by to nebolo prípustné; žalovaná uvádza, že nie je v zmluvnom vzťahu s k*****.com. Tvrdí, že k*****.com nie je cestovným agentom ani cestovnou kanceláriou. Žalovaná poznamenáva, že k*****.com uskutočňuje rezervácie v jej systémoch proti jej vôli, pričom sa vydáva za cestujúceho. Žalovaná tvrdí, že nemohla rozpoznať, že k*****.com dostane potvrdenie o rezervácii, palubné

lístky a ostatné informácie prostredníctvom osobitne vygenerovanej e-mailovej adresy. Uvádza, že za použitie k*****.com zodpovedá cestujúci. Domnieva sa, že od leteckej spoločnosti nemožno žiadať, aby overila, kto je skutočným majiteľom uloženej e-mailovej adresy, alebo uskutočnila prieskumné opatrenia na zistenie skutočnej e-mailovej adresy príslušného cestujúceho.

Bezirksgericht Schwechat (Okresný súd Schwechat), ktorý rozhodoval vo veci v prvom stupni, žalobný návrh napadnutým **rozsudkom** zamietol.

Okrem nesporných skutkových okolností opísaných vyššie ďalej konštatoval, že žalovaná nie je v zmluvnom vzťahu s rezervačnou platformou k*****.com a k*****.com tiež nemá prístup k rezervačnému systému žalovanej. Žalovaná by mohla pri prezretí každej jednotlivkej rezervácie, najmä e-mailovej adresy uloženej na účely rezervácie, zistiť, že e-mailová adresa, aká bola použitá v prejednávacom prípade, je s najväčšou pravdepodobnosťou automaticky vygenerovanou e-mailovou adresou. Keďže však z dôvodu veľkého počtu rezervácií (okolo 20 000 za deň) nie je možné, aby zamestnanec jednotlivito otvoril a preskúmal prichádzajúce rezervácie, žalovaná na prvý pohľad nedokáže rozoznať rezerváciu prostredníctvom k*****.com od rezervácií, ktoré sami uskutočňujú cestujúci. Nemožno určiť, či je – bez toho, aby bolo potrebné otvoriť každú jednotlivú rezerváciu – technicky možné zistiť, či rezervácia bola uskutočnená prostredníctvom k*****.com; tiež nemožno určiť, či žalovaná z technického hľadiska dokáže zabrániť tomu, aby sa rezervácie mohli uskutočňovať prostredníctvom k*****.com, resp. aby ich mohla uskutočňovať k*****.com. Ak dôjde k zmenám letových časov, žalovaná najprv informuje cestujúcich e-mailom. Ak to nefunguje, žalovaná sa pokúsi spojiť s cestujúcimi inak, napríklad tiež pošle SMS na uvedené telefónne číslo. Žalovaná poslala informácie o preložení letu na skorší čas 23. mája 2018 a 29. mája 2018 na e-mailovú adresu, ktorú automaticky vygenerovala k*****.com. Obe tieto správy boli úspešne doručené. Žalovaná sa domnievala, že informovala cestujúcich o zmene letových časov. Cestujúci M***** O***** dostal 10. júna 2018 na svoju (riadnu) e-mailovú adresu m** * * *.o** * * *@gmail.com e-mail od tickets@k*****.com, ktorým bol informovaný o novom čase odletu 08:25 hod. namiesto 14:40 hod. [omissis] Prvostupňový súd neuviedol ďalšie konštatovania, najmä pokiaľ ide o to, kedy pristálo lietadlo, prostredníctvom ktorého sa uskutočňoval let, ktorý bol preložený na skorší čas. Nezaoberal sa ani otázkou, či cestujúci vedeli alebo museli vedieť, že im bola pridelená automaticky vygenerovaná e-mailová adresa, a či a do akej miery by sa cestujúci mohli oboznámiť s informáciami, ktoré boli zaslané na automaticky vygenerovanú e-mailovú adresu.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyňa **odvolanie** na vnútroštátnom súde s návrhom zmeniť napadnutý rozsudok v tom zmysle, že žalobnému návrhu sa vyhovie. Žalobkyňa poukazuje najmä na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) z 11. mája 2017 vo veci C-302/16, *Krijgsman*, a domnieva sa, že sa musí zabezpečiť, aby cestujúci, ktorého let, ktorý bol napokon zrušený, bol rezervovaný prostredníctvom tretej osoby, musel byť

identifikovaný. Podľa žalobkyne je letecký dopravca povinný preukázať, že došlo k informovaniu, a že nemohol overiť, či e-mailová adresa patrí cestujúcemu.

Žalovaná navrhuje zamietnuť odvolanie. Namieta proti uplatneniu rozsudku Súdneho dvora z 11. mája 2017 vo veci C-302/16, Krijgsman, pričom uvádza, že letecký dopravca mohol predpokladať, že oznámená e-mailová adresa bola e-mailovou adresou cestujúcich. Žalovaná tvrdí, že nepredpokladala, že upovedomila cestovnú kanceláriu. Za to, že pri rezervácii boli poskytnuté kontaktné údaje, ktoré nepatrili cestujúcim, podľa jej názoru zodpovedajú cestujúci, a nie letecký dopravca.

Žalovaná napokon vo svojom **vyjadrení k odvolaniu** uvádza, že posunutie plánovaného letu o niekoľko hodín skôr nemožno posudzovať ako zrušenie letu.

Vnútroštátny súd má ako **odvolací súd** v druhom a poslednom stupni rozhodnúť o nárokoch žalobkyne. Na základe ustanovení zakotvených vo vnútroštátnom procesnom práve sa pri tomto rozhodovaní [omissis] musí obmedziť na preskúmanie právnych otázok. Musí preskúmať, či preloženie letu na skorší čas zakladá právo na náhradu tak ako pri zrušení letu (otázka 1). Následne treba preskúmať, či sa má predpokladať, že cestujúci boli účinne upovedomení o tomto zrušení (otázky 2 a 3).

Do úvahy prichádzajú nasledujúce riešenia:

[a)] Ak nejde o zrušenie letu, právo na náhradu je vylúčené, keďže nedošlo k porušeniu zmluvného záväzku. Preto bude potrebné zrušiť napadnutý rozsudok, pričom prvostupňový súd bude musieť posúdiť skutkový stav nie z hľadiska zrušenia, ale z hľadiska uvádzaného a nepreskúmaného meškania.

[b)] Ak ide o zrušenie letu a upovedomenie prostredníctvom e-mailu z 23. mája 2018 predstavuje informovanie cestujúcich o zrušení letu 14. júna 2018, neexistuje právo na náhradu podľa článku 5 ods. 1 písm. c) bodu i) nariadenia č. 261/2004. Aj v tomto prípade bude potrebné zrušiť napadnutý rozsudok, pričom prvostupňový súd bude musieť posúdiť skutkový stav z hľadiska uvádzaného a nepreskúmaného meškania.

[c)] Ak upovedomenia prostredníctvom e-mailov z 23. mája 2018 a 29. mája 2018 nepredstavujú informovanie cestujúcich o zrušení letu 14. júna 2018, k informovaniu cestujúcich došlo až 10. júna 2018 (prostredníctvom e-mailu od k*****.com). Keďže náhradná preprava sa uskutočnila viac ako hodinu pred plánovaným časom odletu, a teda bol prekročený časový limit stanovený v článku 5 ods. 1 písm. c) bode iii) nariadenia č. 261/2004, bude potrebné zmeniť napadnutý rozsudok a vyhovieť žalobnému návrhu.

O prejudiciálnych otázkach:

O otázke [1]:

Nariadenie č. 261/2004 stanovuje nároky v prípade porušení zmluvy spočívajúcich v odmietnutí nástupu do lietadla, zrušení letu a meškaní letu. Neupravuje preloženie letu na skorší čas.

Žalobkyňa sa v prvostupňovom konaní opiera o tlačové oznámenie Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko; ďalej len „BGH“) č. 89/2015, X ZR 59/14. Je pravda, že BGH vydal svoj rozsudok, ktorý bol vyhlásený 9. júna 2015, na základe uznania nároku leteckým dopravcom, a v tomto rozhodnutí neuvádza nijaké ďalšie úvahy. BGH však vo svojom tlačovom oznámení vyjadril predbežný záver senátu, že preloženie plánovaného letu na skorší čas leteckým dopravcom, ktoré nie je len nepatrné, môže zakladať právo na náhradu podľa článku 7 ods. 1 nariadenia č. 261/2004. Od pôvodného plánu letu sa upustí aj vtedy, keď sa let posunie o niekoľko hodín skôr.

Naproti tomu žalovaná sa vo svojom vyjadrení k odvolaniu opiera o rozsudok Handelsgericht Wien (Obchodný súd Viedeň, Rakúsko) z 13. novembra 2018, 1 R 285/18k [omissis], podľa ktorého analogickému uplatneniu ustanovení týkajúcich sa zrušenia letu bráni neúmyselná medzera v právnej úprave. Nariadenie sa podľa uvedeného súdu nezameriava na preloženie letu na skorší čas, ale na odmietnutie nástupu do lietadla spôsobené rezervovaním nadmerného počtu miest. Treba poznamenať, že Handelsgericht Wien (Obchodný súd Viedeň) sa opiera o rozhodnutie Amtsgericht Hannover (Okresný súd Hannover, Nemecko) [z 3. decembra 2013], 561 C 3773/13. Toto rozhodnutie je prvostupňovým rozhodnutím vo veci, ktorú BGH napokon uzavrel rozsudkom založeným na uznaní nároku.

Vnútroštátny súd sa prikláňa k riešeniu, ktoré použil BGH, a domnieva sa, že preloženie letu na skorší čas je upustením od pôvodného plánu letu, a preto ide o prípad zrušenia letu.

Vzhľadom na rozdielne výklady, ktoré podali sudy v Európskej únii, je odvolací súd oprávnený a povinný položiť túto otázku Súdnemu dvoru. Podobné otázky už boli predložené Súdnemu dvoru vo veciach C-79/14 a C-345/19, avšak tieto konania boli medzičasom vymazané z registra. Podobné prejudiciálne konania sa vedú vo veciach C-10/20, Flightright, a C-188/20, Azurair.

O otázke [2]:

Pri skúmaní, či cestujúci boli upovedomení o preložení letu na skorší čas, sú relevantné nasledujúce vnútroštátne právne predpisy:

§ 862a Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (Všeobecný občiansky zákonník, ďalej len „ABGB“) [omissis] [ustanovenie v platnom znení, ktoré od roku 1916 nebolo zmenené] znie:

„Prijatie návrhu na uzavretie zmluvy sa považuje za včasné, ak sa vyhlásenie doručí navrhovateľovi v lehote na prijatie návrhu. Napriek jeho omeškaniu však

zmluva vznikne, ak navrhovateľ musel zistiť, že prijatie návrhu bolo odoslané včas, ale bezodkladne neoznámí druhej strane, že od zmluvy odstupuje.“

§ 12 E-Commerce-Gesetz (zákon o elektronickom obchode, ďalej len „ECG“), Bundesgesetzblatt (BGBl.) I č. 152/2001, znie:

„Elektronické zmluvné vyhlásenia a iné právne relevantné elektronické vyhlásenia a elektronické potvrdenia o prijatí sa považujú za doručené, ak si ich osoba, pre ktorú sú určené, môže za obvyklých okolností prečítať. Uplatnenie tohto ustanovenia nemožno vylúčiť na úkor spotrebiteľa.“

Pokiaľ ide o doručovanie vyhlásení, ako je sporné oznámenie leteckého dopravcu o zmene letových časov, vo vnútroštátnej judikatúre sa vždy uplatňoval § 862a ABGB. Toto ustanovenie je v prípade elektronických vyhlásení doplnené ustanovením § 12 ECG. Podľa zdokladovanej vôle zákonodarcu toto ustanovenie zodpovedá článku 11 ods. 1 druhej zarážke smernice o elektronickom obchode, avšak ide nad rámec tejto smernice v rozsahu, v akom pravidlo doručovania, ktoré je stanovené v tomto ustanovení, platí nielen pre objednávky (teda pre vyhlásenia o návrhu alebo o prijatí návrhu na uzavretie zmluvy) a potvrdenia o prijatí, ale aj pre všetky ostatné právne relevantné elektronické vyhlásenia; ďalej tiež vtedy, keď nejde o službu informačnej spoločnosti, napríklad pri samotnej výmene e-mailových správ. Všetky tieto ustanovenia stanovujú fikciu doručenia, ktorá v podstate platí od okamihu, keď si vyhlásenie možno prečítať. Naproti tomu by k informovaniu cestujúceho podľa článku 5 nariadenia č. 261/2004 mohlo dôjsť až vtedy, keď cestujúci dostal predmetné oznámenie, čomu nasvedčuje článok 5 ods. 1 písm. c) body ii) a iii) a článok 5 ods. 2 nariadenia č. 261/2004.

Preto treba preskúmať, či sa má doručenie oznámenia o preložení letu na skorší čas posudzovať podľa vnútroštátnych predpisov týkajúcich sa doručovania e-mailov, resp. podľa smernice o elektronickom obchode, alebo či sa má uplatniť len nariadenie č. 261/2004. V prospech uplatnenia smernice o elektronickom obchode a príslušných vnútroštátnych predpisov, ktorými bola táto smernica prebratá do vnútroštátneho práva, svedčí skutočnosť, že pre riadne fungovanie vnútorného trhu je potrebná koordinácia určitých vnútroštátnych predpisov (odôvodnenie 6). V prospech posledného uvedeného stanoviska svedčí skutočnosť, že prevádzkujúci letecký dopravca je podľa článku 14 ods. 2 nariadenia č. 261/2004 v prípade zrušenia letu povinný poskytnúť každému postihnutému cestujúcemu písomné informácie, ktoré obsahujú pravidlá náhrady a pomoci v súlade s týmto nariadením. V prospech odlišného chápania doručovania oznámení leteckého dopravcu ďalej svedčí skutočnosť, že cestujúci počas cesty nevyhnutne nemajú rovnaký prístup k elektronickým médiám ako v mieste svojho bydliska. Vnútroštátny súd preto dospel k záveru, že otázku informovania cestujúceho o zrušení treba preskúmať výlučne podľa článku 5 nariadenia č. 261/2004.

Pokiaľ je vnútroštátnemu súdu známe, táto otázka v judikatúre Súdneho dvora ešte nebola objasnená.

O otázke [3]:

Pokiaľ ide o otázku informovania, resp. doručenia v konkrétnom prípade, treba najprv uskutočniť porovnanie s rozsudkom Súdneho dvora z 11. mája 2017 vo veci C-302/16, Krijgsman. Súdny dvor okrem iného uvádza, že článok 13 nariadenia č. 261/2004 konkrétne spresňuje, že nariadením č. 261/2004 sa nesmie najmä v žiadnom prípade obmedzovať právo prevádzkujúceho leteckého dopravcu snažiť sa o dosiahnutie náhrady od cestovnej agentúry alebo inej osoby, s ktorou má prevádzkujúci letecký dopravca zmluvu (rozsudok Krijgsman, bod 30). Ak by táto okolnosť mala zásadný význam pre rozhodnutie, rozsudok Krijgsman nemožno uplatniť na konkrétny prípad. Je totiž preukázané, že medzi rezervačnou platformou a leteckým dopravcom neexistuje zmluvný vzťah, ale existuje len zmluvný vzťah medzi rezervačnou platformou a jedným z dvoch cestujúcich. Preto by bolo potrebné zvážiť zamietnutie práva na náhradu podľa vzoru rozsudku Krijgsman a odkázanie cestujúceho na uplatnenie nároku na náhradu škody voči rezervačnej platforme.

Podľa jedného z rakúskych komentárov k § 12 ECG treba v zásade vychádzať z toho, že v prípade štandardizovaných e-mailových účtov nedochádza k doručeniu. Kto však vie alebo musí vedieť, že má taký účet, a nič proti tomu nepodnikne (napríklad si ho nezablokuje alebo nepresmeruje), musí strpieť, aby sa správy, ktoré si na tomto účte možno prečítať, na neho vzťahovali, pokiaľ majú relevantné väzby. Zodpovedajúce vyhlásenia teda platia aj bez toho, aby sa o nich adresát dozvedel ([*omissis*]). Keďže v celom konaní sa netvrdí, že cestujúci vedel alebo aspoň musel vedieť o automaticky zriadenom e-mailovom účte, správa zaslaná na tento účet by mu tak nebola doručená.

Vnútroštátny súd navyše konštatuje, že informácie poskytnuté rezervačnej platforme sa v zásade posielajú cestujúcemu a len sporná informácia o preložení letu na skorší čas bola poslaná oneskorene. Cestujúci oznámil rezervačnej platforme správnu e-mailovú adresu a nevedel, že táto adresa sa neposkytne leteckému dopravcovi. Letecký dopravca mohol väčším úsilím zistiť, že ide o automaticky vygenerovanú e-mailovú adresu, ale z toho nevyhnutne nemusel vyvodiť záver, že správy zaslané na túto adresu nebudú doručené cestujúcemu alebo mu budú doručené oneskorene. Vzhľadom na to, že podľa článku 5 ods. 4 nariadenia č. 261/2004 dôkazné bremeno, pokiaľ ide o to, či a kedy bol cestujúci informovaný o zrušení letu, spočíva na prevádzkujúcom leteckom dopravcovi, vnútroštátny súd sa domnieva, že v situácii, v ktorej cestujúcemu ani leteckému dopravcovi nemožno vytýkať, že použil automaticky vygenerovanú e-mailovú adresu, treba v prípade pochybnosti vychádzať z toho, že letecký dopravca si nesplnil povinnosť informovať cestujúceho o preložení letu na skorší čas.

Keďže táto otázka v judikatúre Súdneho dvora – pokiaľ je vnútroštátnemu súdu známe – ešte nebola objasnená, tento súd bol povinný podať návrh na začatie prejudiciálneho konania.

[*omissis*]

Landesgericht Korneuburg (Krajinský súd Korneuburg) [*omissis*]

V Korneuburgu 26. mája 2020

[*omissis*]

PRACOVNÝ DOKUMENT